

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»  
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

**ДЕРКАЧ МАРИНА ВІТАЛІЇВНА**

**«ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ  
ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ  
ПІДПРИЄМСТВА»  
(на матеріалах ПП «Спецмашсервіс»)**

**Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»  
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»**

**АВТОРЕФЕРАТ  
кваліфікаційної роботи  
на здобуття освітнього ступеню «магістр»**

Чернігів 2023

Кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі економіки, обліку і оподаткування  
Національного університету «Чернігівська політехніка»

**Науковий керівник:** д.е.н., доцент **САКУН Олександра Сергіївна**, доцент  
кафедри економіки, обліку і оподаткування Національного університету  
«Чернігівська політехніка»

**Рецензент:** Матвієць Маргарита Олександрівна, фахівець загального відділу  
бухгалтерії АТ «МІБ».

Захист відбудеться «20» грудня 2023 р. о 9.00 год. на засіданні Екзаменаційної  
комісії у Національному університеті «Чернігівська політехніка»

Завідувач кафедри економіки, обліку  
і оподаткування  
д.е.н., проф.

Ж.В. Дерій

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

*Актуальність теми дослідження.* Ефективність управління власним капіталом залежить від правильної організації бухгалтерського обліку, який водночас є джерелом інформації щодо стану та змін об'єкту управління та підґрунтям для реалізації фінансового контролю. Умовою отримання точної та достовірної інформації для ухвалення правильних управлінських рішень є оптимальна організація обліку. На сьогодні в Україні важливого значення набувають питання підвищення ефективності рівня управління власним капіталом як основи функціонування підприємств. Таким чином, актуальності набувають аспекти організації обліку власного капіталу суб'єктів господарювання.

Але практика показує, що на багатьох підприємствах значення облікової політики явно недооцінюється. Розробка її ведеться формально, не враховуючи можливих наслідків застосування окремих її елементів.

Питання облікової політики розглядалися у працях багатьох учених. Теоретичні та практичні сторони еволюції нормативно-правового регулювання облікової політики, спрямовані на зближення з МСФЗ, підходи до розуміння та трактування облікової політики висвітлені у працях Ф.Ф. Бутинця, Л.Л. Горещької, Г.С. Ліхоносової, І.Р. Лазебної, О.І. Пилипенко, та інших. Проте для виявлення перспектив зближення вітчизняних правил формування облікової політики з МСФЗ потрібно уточнення сутності облікової політики, її дефініції, вироблення єдиного розуміння цієї категорії та її значущості в діяльності суб'єкта господарювання. Визначення елементів облікової політики здійснюють Т.В. Барановська, С.Л. Береза, М.С. Пушкар, О.В. Пальчук, М.Т. Щирба. Але кожний з авторів пропонує свою кількість елементів та має різні підходи до визначення її змісту та структури.

Дискусійність та недостатнє методичне опрацювання багатьох питань, пов'язаних з розумінням облікової політики та прийомів її формування, а також природи фінансових результатів, контролю та економічних наслідків для результатів діяльності дозволяє даній тематиці бути актуальною.

*Мета дослідження* полягає в обґрунтуванні теоретичних, методичних і практичних аспектів формування облікової політики, а також розробка шляхів її удосконалення в контексті впливу на фінансові результати діяльності підприємства.

Для досягнення зазначеної мети в роботі поставлені та вирішені такі завдання:

- з'ясувати основні елементи та значення облікової політики підприємства;
- систематизувати організаційні аспекти розробки облікової політики підприємства;
- охарактеризувати фінансові результати діяльності підприємства та їх взаємозв'язок з обліковою політикою;
- розкрити інформаційно-правове забезпечення формування облікової політики на підприємстві;

- здійснити загальну фінансово-економічну характеристику діяльності ПП «Спецмашсервіс»;
- дослідити характер облікової політики ПП «Спецмашсервіс»;
- провести аналіз та оцінку фінансових результатів діяльності ПП «Спецмашсервіс» та визначено вплив облікової політики на них;
- розробити напрями удосконалення облікової політики підприємства;
- визначити рівень зміни фінансових результатів діяльності під впливом облікової політики.

*Об'єктом дослідження* виступає облікова політика підприємства ПП «Спецмашсервіс».

*Предметом* дослідження обрано вплив облікової політики підприємства ПП «Спецмашсервіс» на фінансові результати діяльності.

*Методологічною базою* роботи послуговували як загальнонаукові методи пізнання (аналіз та синтез, порівняння та узагальнення, наукова абстракція, формальна логіка), так і спеціальні методи наукового пізнання економічних явищ і процесів: системний, структурний, економіко-статистичні, графічні, порівняння та ін.

*Інформаційною базою* дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регламентують бухгалтерський облік і порядок формування облікової політики суб'єктами господарювання, методичні матеріали, дані періодичних видань та мережі Інтернет. Фактологічною основою проведеного дослідження є статті вітчизняних і зарубіжних учених з досліджуваної проблеми, статистичні дані діяльності підприємства, матеріали фінансової і податкової звітності..

*Структура роботи.* Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Основний зміст викладено на 106 сторінках друкованого тексту. Робота містить 14 таблиць, 8 рисунків, 7 додатків. Список використаних джерел налічує 91 найменування, поданих на 106 сторінках.

## **ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

У вступі розкрито актуальність теми кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет і об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, визначене практичне значення результатів дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі роботи **«Теоретичні основи облікової політики та її впливу на фінансові результати діяльності підприємства»** з'ясовано основні елементи та значення облікової політики підприємства, систематизовано організаційні аспекти розробки облікової політики підприємства, охарактеризовано фінансові результати діяльності підприємства та їх взаємозв'язок з обліковою політикою, а також розкрито інформаційно-правове забезпечення формування облікової політики на підприємстві.

Встановлено, що розробка облікової політики є дуже важливою процедурою бухгалтерського обліку, оскільки облікова політика виступає потужним інструментом моделювання картини фінансового стану підприємства, що подається у бухгалтерській звітності. Облікова політика фактично дозволяє цілком законним способом впливати на показники звітності: управляти величиною прибутку, оцінкою активів тощо. Від того, який метод обліку фактів господарської діяльності обраний, безпосередньо залежить картина фінансового стану підприємства, що демонструється у фінансовій звітності.

Формування облікової політики має проводитися таким чином, щоб вона сприяла ефективному функціонуванню суб'єкта господарювання в довгостроковому періоді і тим самим відповідала завданням контролю фінансових результатів; це має передбачати вибір таких методів ведення обліку, які б дозволили забезпечити інвестиційну привабливість організації та задовольнити інтереси власників, з іншого — не збільшували б трудомісткість облікових процедур.

Визначено, що особливу увагу в обліковій політиці приділяють оцінці активів і особливо оцінці оборотних активів та пов'язаних із нею істотних моментів: визнання доходу та (або) витрати; оцінка фактів господарського життя; оцінка вибуття товарно-матеріальних цінностей; утворення резервів. Від обраної оцінки залежить і фінансове становище підприємства, і фінансовий результат діяльності.

Для визначення фінансового результату необхідно правильно сформулювати доходи та витрати підприємства. Як правило, визначити суму доходу не складно, але суму витрат необхідно обчислювати. Формування суми витрат багато в чому залежить від облікової політики. Тут набирає чинності принцип відповідності доходів тим витратам, завдяки яким ці витрати були отримані. А саме: вибір методики амортизації, оцінки запасів, резервування витрат, нарахування резервів, визнання моментів виникнення видатків, порядок списання загальногосподарських витрат. Все перераховане визначає суму витрат, завдяки яким отримано виручку. Метод, обраний в обліковій політиці для визнання доходу (витрат) (нарахування чи касовий), суттєво впливає і на величину виручки від реалізації, і на фінансовий результат діяльності.

Встановлено, що значно більший вплив облікова політика робить на фінансовий результат при виборі методу обліку витрат, що зумовлено тим, що варіативність обліку витрат значно більша, а також з тим, що оцінка вартості витрат може суттєво варіювати залежно від варіантів обліку елементів витрат, що використовуються підприємством.

Облікова політика підприємства повинна забезпечувати достовірність та інформативність звітних даних, баланс інтересів різних груп користувачів звітності, своєчасне формування управлінської інформації, необхідної для ухвалення управлінських рішень, мінімізуючи при цьому рівень оподаткування. Іншими словами, облікова політика один із основних інструментів контролю та управління господарюючим суб'єктом.

Аналіз впливу чинників на побудову бухгалтерського обліку, вибір найбільш оптимального варіанта дозволяють удосконалити механізм формування облікової політики комерційного підприємства. Важелем її оптимізації є виконання вимог своєчасності, достовірності, прозорості, високої якості облікової інформації для внутрішніх та зовнішніх користувачів. Рекомендації щодо нівелювання протиріч нормативно-правового регулювання облікової політики підприємства, пропозиції щодо вдосконалення формування її положень, уточнення дефініцій у досліджуваній галузі в сучасних економічних умовах об'єктивно необхідні. Вони стануть невід'ємною частиною розвитку вітчизняної системи бухгалтерського обліку.

У другому розділі роботи **«Дослідження впливу облікової політики на фінансові результати діяльності ПП «Спецмашсервіс»** здійснено загальну фінансово-економічну характеристику діяльності ПП «Спецмашсервіс», досліджено характер облікової політики ПП «Спецмашсервіс», а також проведено аналіз та оцінку фінансових результатів діяльності ПП «Спецмашсервіс» та визначено вплив облікової політики на них.

Встановлено, що підприємство «Спецмашсервіс» є суб'єктом права приватної власності і здійснює володіння, користування та розпорядження належним йому майном відповідно до мети своєї діяльності. Підприємство самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями усім належним йому майном, на яке відповідно до Закону може бути звернено стягнення на вимогу кредиторів. Підприємство «Спецмашсервіс» не відповідає по зобов'язанням держави, а держава не відповідає по зобов'язанням Підприємства. Підприємство також не відповідає по зобов'язанням власника, а власник не відповідає по зобов'язанням підприємства. Основний вид економічної діяльності приватного підприємства «Спецмашсервіс» - 33.11 Ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів.

Після створення підприємство «Спецмашсервіс» зареєстроване у головному управлінні регіональної статистики, податковій інспекції та взято на облік як платник єдиного внеску та платник податку на додану вартість. Підприємство «Спецмашсервіс» у своїй діяльності обрало спрощену систему оподаткування, в якій знаходиться у третій групі і є платником податку на додану вартість. Підприємство «Спецмашсервіс» здійснює первинний (оперативний) та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, складає статистичну інформацію, а також надає відповідно до вимог закону фінансову звітність та статистичну інформацію щодо своєї господарської діяльності, інші дані визначені законом. Приватне підприємство «Спецмашсервіс» щорічно складає та подає до податкового органу податкову декларацію з податку на прибуток, веде прибуткову діяльність, обсяги якої зростають щороку. Як свідчать дані звітності підприємство в 2022 році мало суттєвий стрибок щодо обсягів податку на прибуток і податку на додану вартість.

Підприємство «Спецмашсервіс» обрало в якості форми організації бухгалтерського обліку - введення у штат підприємства посади бухгалтера. Бухгалтер підприємства "Спецмашсервіс" на всіх етапах роботи з документами безпосередньо контролює правильність поточного первинного

документообігу. Відображення операцій під час бухгалтерського обліку здійснюється відповідно до робочого плану рахунків бухгалтерського обліку. Первинні облікові документи складаються на паперових носіях. Зберігання первинних документів та бухгалтерських реєстрів підприємства «Спецмашсервіс» здійснюється протягом строків, встановлених для типових управлінських архівних документів. Документи, які є підставою для записів у реєстрах бухгалтерського обліку, подаються бухгалтеру у строки, встановлені графіком документообігу згідно з обліковою політикою. Правильність відображення факту господарського життя у реєстрах бухгалтерського обліку забезпечують особи, які склали та підписали їх.

В цілому підприємство має гарний фінансовий стан та прибуткову діяльність. Проте аналіз показав наявність можливих резервів їх покращення. Отже, бухгалтеру та керівнику приватного підприємства «Спецмашсервіс» слід переглянути склад витрат та виявити можливі резерви їх зниження задля підвищення прибутковості діяльності. Оптимально сформована облікова політика багато в чому дозволяє оптимізувати величину прибутку - вона дає можливість за рахунок вибору методологічних прийомів подати у певному світлі фінансове становище підприємства «Спецмашсервіс» та його фінансовий результат.

Облікова політика фактично дозволяє ПП «Спецмашсервіс» цілком законним способом маніпулювати показниками звітності: величиною прибутку, оцінкою активів тощо. Від того, який метод обліку фактів господарської діяльності обраний, безпосередньо залежить фінансовий стан, що демонструється у фінансовій звітності. Значний вплив також надає оцінка активів в обліковій політиці та особливо оцінка оборотних активів та пов'язаних із нею суттєвих моментів: визнання доходу та (або) витрати; оцінка фактів господарського життя; освіта резервів. Від обраної оцінки залежить і фінансове становище, і фінансовий результат.

У третьому розділі роботи **«Шляхи вдосконалення облікової політики ПП «Спецмашсервіс»** розроблено напрями удосконалення облікової політики підприємства, а також визначено рівень зміни фінансових результатів діяльності під впливом облікової політики.

Під час дослідження встановлено, що у наказі про облікову політику недостатньо висвітлено питання про склад витрат та їх класифікацію, також не регламентовано порядок внесення змін до облікової політики.

Облікова політика ПП «Спецмашсервіс» застосовується з її затвердження послідовно рік у рік. Зміна облікової політики запроваджується з початку фінансового року або у разі зміни законодавства та нормативних актів органів, які здійснюють регулювання бухгалтерського обліку, а також суттєвих змін умов діяльності ПП «Спецмашсервіс». Передбачити можливість внесення уточнень та доповнень до облікової політики підприємства. Запропонована методологія зміни облікової політики.

В практичній діяльності підприємства «Спецмашсервіс» слід розрізняти зміни облікової політики та облікової оцінки, для визначення їх впливу на фінансовий результат та його правильного формування.

Підприємству «Спецмашсервіс» треба суворо дотримуватися принципу відповідності доходів тим витратам, завдяки яким ці витрати були отримані. І для цього необхідно вірно та ефективно визначитися з методикою амортизації, оцінки запасів, резервування витрат, нарахування резервів, визнання моментів виникнення видатків, порядку списання загальногосподарських витрат. Всі ці елементи в підсумку дозволяють визначити суму витрат, завдяки яким отримано виручку.

Оцінка впливу різних варіантів облікової політики на фінансові показники повинна здійснюватися шляхом порівняння прогнозних значень фінансових показників з їх значеннями при визначеному базовому варіанті. Потім необхідно оцінити вплив кожного варіативного методу обліку на показники фінансового стану, використовуючи при цьому моделювання облікової політики. Забезпечити необхідний рівень сумісності можна, розрахувавши фінансові показники з усіх необхідних варіантів на основі прогнозних (планових) даних або використовуючи показники попереднього звітного періоду. Вибраний оптимальний варіант має відповідати стратегічним цілям розвитку підприємства та влаштовувати власника, кредиторів та інших контрагентів. Іншими словами, при формуванні облікової політики важливо врахувати всі наслідки варіантів облікової політики, що закріплюються, провівши попередній аналіз їх впливу на показники фінансового стану.

## **ВИСНОВКИ**

1. Розробка облікової політики є дуже важливою процедурою бухгалтерського обліку, оскільки облікова політика виступає потужним інструментом моделювання картини фінансового стану підприємства, що подається у бухгалтерській звітності.

2. Облікова політика фактично дозволяє цілком законним способом впливати на показники звітності: управляти величиною прибутку, оцінкою активів тощо. Від того, який метод обліку фактів господарської діяльності обраний, безпосередньо залежить картина фінансового стану підприємства, що демонструється у фінансовій звітності.

3. Формування облікової політики має проводитися таким чином, щоб вона сприяла ефективному функціонуванню підприємства в довгостроковому періоді і тим самим відповідала завданням контролю фінансових результатів; це має передбачати вибір таких методів ведення обліку, які б дозволили забезпечити інвестиційну привабливість та задовольнити інтереси власників, з іншого - не збільшували трудомісткість облікових процедур.

4. Облікова політика підприємства повинна забезпечувати достовірність та інформативність звітних даних, баланс інтересів різних груп користувачів звітності, своєчасне формування управлінської інформації, необхідної для ухвалення управлінських рішень, мінімізуючи при цьому рівень оподаткування. Іншими словами, облікова політика один із основних інструментів контролю та управління господарюючим суб'єктом.



5. Підприємство "Спецмашсервіс" обрало в якості форми організації бухгалтерського обліку - введення у штат підприємства посади бухгалтера. Бухгалтер підприємства "Спецмашсервіс" на всіх етапах роботи з документами безпосередньо контролює правильність поточного первинного документообігу. Відображення операцій під час бухгалтерського обліку здійснюється відповідно до робочого плану рахунків бухгалтерського обліку. Первинні облікові документи складаються на паперових носіях. Зберігання первинних документів та бухгалтерських реєстрів підприємства "Спецмашсервіс" здійснюється протягом строків, встановлених для типових управлінських архівних документів. Документи, які є підставою для записів у реєстрах бухгалтерського обліку, подаються бухгалтеру у строки, встановлені графіком документообігу згідно з обліковою політикою. Елементи облікової політики підприємства "Спецмашсервіс" затверджені наказом керівника підприємства в 2017 році, з тих пір до них вносилися певні зміни.

6. В цілому підприємство має гарний фінансовий стан та прибуткову діяльність. Проте аналіз показав наявність можливих резервів їх покращення. Отже, бухгалтеру та керівнику приватного підприємства "Спецмашсервіс" слід переглянути склад витрат та виявити можливі резерви їх зниження задля підвищення прибутковості діяльності. Оптимально сформована облікова політика багато в чому дозволяє оптимізувати величину прибутку - вона дає можливість за рахунок вибору методологічних прийомів подати у певному світлі фінансове становище ПП "Спецмашсервіс" та його фінансовий результат.

7. Під час дослідження встановлено, що у наказі про облікову політику недостатньо висвітлено питання про її деякі елементи, також не регламентовано порядок внесення змін до облікової політики та певні аспекти обліку.

8. Доповнення в наказі про облікову політику внести в пункт про облік витрат на виконання робіт, надання послуг. Собівартість наданих послуг, виконаних робіт визначається окремо для кожного виду послуг, робіт і складається з прямих, накладних і загальногосподарських витрат. Облік витрат по формуванню собівартості ведеться окремо за групами видів послуг (робіт) у межах виконання замовлення та діяльності. Особливості обліку інших витрат та порядок розподілу непрямих витрат.

9. Доповнення в наказі про облікову політику внести в пункт про облік витрат майбутніх періодів. Витрати, понесені ПП «Спецмашсервіс» у звітному періоді, але які стосуються наступних звітних періодів, відображаються як витрати майбутніх періодів, підлягають списанню у бухгалтерському та податковому обліку протягом періоду, до якого вони відносяться, рівномірно.

10. Внести положення в наказі про облікову політику про зміни облікової політики. Облікова політика ПП «Спецмашсервіс» застосовується з її затвердження послідовно рік у рік. Зміна облікової політики запроваджується з початку фінансового року або у разі зміни законодавства та нормативних актів органів, які здійснюють регулювання бухгалтерського обліку, а також суттєвих змін умов діяльності ПП «Спецмашсервіс».

Передбачити можливість внесення уточнень та доповнень до облікової політики підприємства. Методологія зміни облікової політики запропонована.

11. Виходячи зі специфіки діяльності підприємства, також запропоновано зробити додаткові пояснення та внести доповнення в наказ про облікову політику за такими її пунктами:

- Склад додатків до облікової політики: робочий план рахунків; схема документообігу; форми первинних облікових документів - методологія формування та зміни додатків запропонована.

- Критерій суттєвості. Критерії, за якими помилка визнається суттєвою, підприємство «Спецмашсервіс» визначає самостійно. Це потрібно прописати в обліковій політиці.

- Порядок проведення інвентаризації - основні аспекти змін запропоновані.

- Тривалість операційного циклу – додати положення.

- Порядок віднесення необоротних матеріальних активів до малоцінних необоротних та основних засобів – додати положення до наказу.

- Переоцінка та методи амортизації нематеріальних активів – додати положення до наказу.

- Зміна способів нарахування амортизації.

- Зміни до порядку створення резервів та регламентувати формування резерву на ремонт основних засобів.

- Запровадити окремі робочі плани рахунків – розроблено.

- Зміна методу оцінки матеріально-виробничих запасів.

- Деталізація порядку визнання доходу, пов'язаного з наданням послуг.

12. Вибраний оптимальний варіант облікової політики має відповідати стратегічним цілям розвитку підприємства та влаштовувати власника, кредиторів та інших контрагентів. Іншими словами, при формуванні облікової політики важливо врахувати всі наслідки варіантів облікової політики, що закріплюються, провівши попередній аналіз їх впливу на показники фінансового стану.

## АНОТАЦІЯ

**Деркач Марина Віталіївна. «Формування облікової політики підприємства та її вплив на фінансові результати діяльності підприємства» (на матеріалах ПП «Спецмашсервіс») - Рукопис.**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» ОПП «Облік і оподаткування». – Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів, 2023.

У роботі з'ясовано основні елементи та значення облікової політики підприємства, систематизовано організаційні аспекти розробки облікової політики підприємства, охарактеризовано фінансові результати діяльності підприємства та їх взаємозв'язок з обліковою політикою, розкрито інформаційно-правове забезпечення формування облікової політики на підприємстві.

Здійснено загальну фінансово-економічну характеристику діяльності ПП «Спецмашсервіс», досліджено характер облікової політики ПП «Спецмашсервіс», проведено аналіз та оцінку фінансових результатів діяльності ПП «Спецмашсервіс» та визначено вплив облікової політики на них.

Розроблено напрями удосконалення облікової політики підприємства ПП «Спецмашсервіс» та визначено рівень зміни фінансових результатів діяльності під впливом облікової політики.

За результатами проведення дослідження та виходячи із виявлених проблем та недоліків було розроблено та запропоновано ряд пропозицій щодо напрямків реформування облікової політики ПП «Спецмашсервіс».

**Ключові слова:** ОБЛІК, АНАЛІЗ, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ.